

การคัดเลือกสายพันธุ์เรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
Selection of Good Local Durian Varieties in Northern Area Region .

สุวรรณ ทิพย์เมืองพรหม¹ นรินทร์ พูลเพิ่ม¹

บทคัดย่อ

การคัดเลือกสายพันธุ์เรียนพื้นเมืองที่มีลักษณะดีเด่น เพื่อการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ และแนะนำพันธุ์ให้เกษตรกรปลูกเป็นการค้ามากขึ้น ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – 2558 โดยทำการสำรวจและคัดเลือกสายพันธุ์เรียนพื้นเมืองพันธุ์ดี ในแหล่งปลูกที่สำคัญในเขตภาคเหนือตอนล่างที่จังหวัด อุดรดิตถ์ สุโขทัย โดยใช้เกณฑ์ ในการคัดเลือก คือ เนื้อผลมีรสชาติดี เนื้อมีสีเหลืองเข้ม สีสวย เนื้อหนา เมล็ดลีบ ผลมีขนาดใหญ่ โดยคัดเลือกได้สายพันธุ์ดีเด่นพบว่ามีทั้งสิ้น 15 สายพันธุ์ พบ ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 13 สายพันธุ์ สุโขทัย จำนวน 2 สายพันธุ์ สำหรับ สายพันธุ์ที่ดีเด่นที่สุดด้านขนาดทรงผลใหญ่ น้ำหนักผลสุกมากกว่า 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป รสชาติดี เนื้อมากเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค มีจำนวน 5 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์ อต.04 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 2.3 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 17.5 ซม. ยาว 20 ซม. สีผิวผลสุก(YG152A) ทรงผลรูปไข่กลับ รูปทรงหนามนูน สีเนื้อมีสีเหลือง (YO23B) เนื้อละเอียด มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 29.6 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ รองมาเป็น สท.04 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 2.1 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 17 ซม. ยาว 24 ซม. สีผิวผลสุก(YG152A) รูปทรงผลกลมรี รูปทรงหนามโค้งงอ สีเนื้อ(Y10D) เนื้อละเอียด มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 27.1 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอศรีษะนาถ้อย จังหวัดสุโขทัย อต.46 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 1.9 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 18 ซม. สีผิวผลสุก(YG152B) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อ(GY160B) เนื้อละเอียด มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 33.4 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ อต.19 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 1.8 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 18 ซม. สีผิวผลสุก(GN138C) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อ(YG5D) เนื้อละเอียด มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 29.8 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ อต.06 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 1.5 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 20.5 ซม. สีผิวผลสุก(Y13B) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อ(Y13B) เนื้อละเอียด มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 35.3 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์

¹ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2

คำนำ

ทุเรียนเป็นไม้ผลเขตร้อนที่มีความต้องการสภาพภูมิอากาศเฉพาะตัว ไม่สามารถขึ้นได้ในพื้นที่เขตร้อนที่มีน้ำค้างแข็ง (frost) พบว่าการเจริญเติบโตทางด้านกิ่งก้าน (vegetative) ของทุเรียนจะหยุดชะงัก หากอุณหภูมิประจำวันเฉลี่ย 22 องศาเซลเซียส และใบอ่อนจะร่วงถ้ามีอุณหภูมิต่ำกว่า 9 องศาเซลเซียส พบว่า ทุเรียนสามารถทนทานต่ออุณหภูมิ สูงสุดถึง 46 องศาเซลเซียส มีรายงานว่าสามารถปลูกทุเรียนได้ที่ระดับละติจูดที่ 18 องศาเหนือ ในประเทศพม่า แต่ที่เหมาะสมที่สุดได้แก่ พื้นที่ระหว่างละติจูดที่ 15 องศาเหนือ ปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1,600 -3,000 มม. ต่อปี

พระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุน สุทรเวช, 2497) ได้กล่าวถึงการปลูกทุเรียนในประเทศไทยว่า ในภาคเหนือมีที่จังหวัดแพร่ ที่บ้านป่าแดง และที่จังหวัดน่านโดยมีลักษณะเจริญเติบโตดีพอใช้ และมีลูกทุกปี

ปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีว่ามีการปลูกทุเรียนเป็นจำนวนมากในทุกภาคของประเทศไทยเช่น ภาคเหนือ ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัด ศรีสะเกษ นครพนมหนองคาย ภาคกลางที่จังหวัดนนทบุรี อยุธยา ลพบุรี สระบุรี ภาคใต้ที่สำคัญได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง และตรัง และภาคตะวันออก ที่สำคัญได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และตราด เป็นต้น

ทุเรียน มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *DuriozibethinusMurr.* เป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากพืชหนึ่งสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนได้ปีละไม่น้อยโดยในปี 2555 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกประมาณ 657,080 ไร่ ให้ผลผลิตประมาณ 527,327 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 16,379 ล้านบาท (สถิติการเกษตร 2555) สำหรับในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ปลูกทุเรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 28,052 ไร่ โดยปลูกมากในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ให้ผลผลิตประมาณ 14,441 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 448,537 บาท ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 907 กิโลกรัมต่อไร่ ทุเรียนในจังหวัดอุตรดิตถ์และสุโขทัยที่เกษตรกรปลูกอยู่เดิมส่วนมากจะเป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกมาจากการเพาะเมล็ด ซึ่งมีความแปรปรวนทางพันธุกรรมสูง มีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดีปนกันไป แต่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะด้อยมากกว่า ซึ่งต้นทุเรียนพื้นเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่เกษตรกรได้ทำการเปลี่ยนยอดไปเป็นทุเรียนพันธุ์การค้ามากขึ้น เช่น พันธุ์หมอนทอง ชะนี และก้านยาว เป็นต้น

การขยายพันธุ์ทุเรียนด้วยเมล็ดทำให้เกิดทุเรียนพันธุ์ใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมากและ “ทุเรียนพันธุ์” ใหม่ๆจะมีขึ้นเมื่อประมาณ 100 กว่าปี ที่ผ่านมาก็คงเป็น “ทุเรียนพื้นเมือง” แต่เมื่อนำมาปลูกในสวนผสมข้ามกันไปมา นำเมล็ดไปปลูกได้ต้นที่ดีก็ขยายพันธุ์กันต่อๆ มา ตัวอย่างทุเรียนพันธุ์ใหม่ซึ่งเกิดจาก

การขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด เช่น พันธุ์ชะนี ได้จากเมล็ดพันธุ์หลวง พันธุ์ก้านยาวได้จากเมล็ดพันธุ์ทองสุกและพันธุ์กล้วยเหี่ยว ได้จากเมล็ดพันธุ์การะเกด เป็นต้น

ในอดีตการปลูกทุเรียนของชาวสวนเมืองลับแลทำได้โดยเพาะต้นกล้าทุเรียนจากเมล็ดโดยใช้เมล็ดจากผลที่มีคุณภาพดีนำไปเพาะในกระบอกละ 1 เมล็ด เมื่อต้นกล้าทุเรียนมีอายุประมาณ 1 ปี หรือสูงกว่า 1 ปี ก็จะนำไปปลูกในฤดูฝน และมีการให้น้ำบ้างในช่วงฤดูแล้ง การขยายพันธุ์ทุเรียนด้วยเมล็ดของชาวสวนเมืองลับแล ทำให้เกิดทุเรียนต้นใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพราะจากการสำรวจทุเรียนเมืองลับแลปี พ.ศ. 2542 พบว่ามีต้นทุเรียนซึ่งเกิดจากการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด หรือที่ชาวสวนเรียกว่า “ทุเรียนพื้นเมือง” อยู่ถึง 101,255 ต้น ขึ้นการจ่ายอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบลทางตอนเหนือของลับแล คือ ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล และตำบลนานกกก ในลักษณะการทำสวนแบบนี้เป็นลักษณะการทำสวนแบบ “วนเกษตร” (agroforestry) และยังมีอีกว่าชาวสวนเมืองลับแลมีการตั้งชื่อทุเรียนที่เกิดจากการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดแตกต่างกันไป เช่น หนามเขียวหนามแดง หนามแหลม หนามแซว หนามเตย ในขาว ในเหลือง ในสีราน มะปิ่นและวัวแดง เป็นต้น

การขยายพันธุ์ทุเรียนด้วยเมล็ดของชาวสวนเมืองลับแลก็ได้รับผลเช่นเดียวกันเพราะนอกจากจะได้ปริมาณต้นทุเรียนเป็นจำนวนมากแล้วปรากฏว่ายังเป็นแหล่งกำเนิดพันธุ์ดีถึง 3 พันธุ์ คือ พันธุ์หลงลับแล พันธุ์หินลับแล (ผามูบ) และพันธุ์แก้วลับแล โดยเฉพาะทุเรียนพันธุ์หลงลับแลเป็นทุเรียนพันธุ์ดีของเมืองลับแลที่มีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ พันธุ์ทุเรียนเมืองลับแลทั้ง 3 พันธุ์จึงเป็นความสำเร็จอย่างงดงามในการปรับปรุงบำรุงพันธุ์ ของชาวสวนเมืองลับแลในพื้นที่ปลูกทุเรียนเพียง 24,227 ไร่ ด้วยระยะเวลาพัฒนาการยาวนานนับร้อยปี

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านการตลาดและการผลิต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านผลผลิตและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นกำหนดมาตรฐานทางกายภาพเช่นรูปทรง น้ำหนัก ลักษณะเนื้อสี เนื้อ สีเปลือกสุก ฯลฯ ตลอดจนรสชาติที่ดี การจัดการระบบการจัดการสวน เช่น พันธุ์ปลูก กิ่งพันธุ์ที่ดีเหมาะสม สภาพแวดล้อมและแหล่งน้ำที่ดี การคัดเลือกสายต้นพันธุ์ดีก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยรักษาเชื้อพันธุ์กรรมพันธุ์ดีไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ไป ด้วยเหตุนี้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 จึงได้ดำเนินการสำรวจและคัดเลือกสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีในเขตภาคเหนือตอนล่างขึ้นเพื่อให้ได้สายต้นทุเรียนพันธุ์ใหม่ที่มีรสชาติดีเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภครวมทั้งสิ้นจำนวน 15 สายต้นเพื่อรักษาไว้เป็นเชื้อพันธุ์กรรมให้เกษตรกรและผู้สนใจได้นำไปปลูกขยายต่อไป

วิธีดำเนินการ

สิ่งที่ใช้ในการทดลอง

- เครื่องมือและอุปกรณ์บันทึกข้อมูล อุณหภูมิ อากาศ และดิน ความยาวนานของแสง ความเข้มของแสง ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณน้ำฝน และลักษณะทางกายภาพและเคมีของดิน

- พันธุ์ทุเรียน

- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูล
- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เก็บเกี่ยวผลผลิต

วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีตามแหล่งปลูกของเกษตรกรและจากต้นที่ชนะการประกวดในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
 2. บันทึกข้อมูลเกณฑ์การคัดเลือกสายต้นที่ชนะการประกวด
 3. นำผลผลิตมาบันทึกลักษณะคุณภาพ ทำเครื่องหมาย จัดทำประวัติลักษณะสายต้นพันธุ์ดีในแหล่งปลูกต่างๆ
 4. บันทึกข้อมูลผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต อายุเก็บเกี่ยว รสชาติ TSS
 5. ข้อมูลการทำลายของโรคแมลง หรือการทนทานต่อโรคแมลง
 6. บันทึกข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ดิน พร้อมเก็บตัวอย่างดิน และใบของต้นที่คัดเลือกได้
- วิเคราะห์ธาตุอาหาร

เวลาและสถานที่

ทำการทดลองระหว่างเดือนตุลาคม 2554 ถึง กันยายน 2558 ไร่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และ อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

จากการสำรวจและคัดเลือกสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีในแหล่งปลูกที่สำคัญในพื้นที่เขตภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2554-2558 พบสายต้นดีเด่นในเขตพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 13 สายต้น, สุโขทัย จำนวน 2 สายต้น รวมทั้งหมด 15 สายต้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านผลผลิต คุณภาพของผลผลิต และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ใช้ในการคัดเลือกพบว่าสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และแนะนำพันธุ์ให้เกษตรกรปลูกเป็นการค้าหรือเพื่อเป็นการอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมทุเรียนพันธุ์ดีไว้มากขึ้น ดังนี้

สายต้นดีเด่นด้านผลผลิตมีคุณภาพรสชาติดีหวานมัน เนื้อละเอียดเหนียว สีเนื้อมีสีเหลืองผลขนาดใหญ่ ขนาดผลเกิน 1.5 กก./ผล พบว่ามี 5 สายต้น ดังนี้ สายต้นที่ดีเด่นที่สุด คือ อต.04 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 2.3 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 17.5 ซม. ยาว 20 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(YG152A) ทรงผลรูปไข่กลับ รูปทรงหนามนูน สีเนื้อเหลืองส้ม (YO23B) เนื้อละเอียดเหนียว มี

กลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อปานกลาง มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 29.6 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ รองมาเป็น สท.04 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 2.1 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 17 ซม. ยาว 24 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(YG152A) รูปทรงผลกลมรี รูปทรงหนามโค้งงอ สีเนื้อเหลืองอ่อน(Y10D) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อปานกลาง มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 27.1 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย อต.46 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.9 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 18 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(YG152B) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อเหลืองเทา(GY160B) เนื้อละเอียดเหนียวมาก มีกลิ่นอ่อน ไม่มีเส้นใย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 33.4 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อต.19 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.8 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 18 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียว (G (N138C)) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อเหลืองอ่อน(YG5D) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 29.8 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อต.06 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.5 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 20.5 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง (YG146C) รูปทรงผลขอบขนาน รูปทรงหนามนูนปลายแหลม สีเนื้อเหลืองเข้ม (Y13B) เนื้อละเอียด มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 35.3 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

สายต้นดีเด่นด้านผลผลิตมีคุณภาพรสชาติดีหวานมัน เนื้อละเอียดเหนียว แต่ขนาดผลไม่เกิน 1.5 กก./ผล พบว่ามี 10 สายต้น ดังนี้ สท.09 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.3 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 19 ซม. สีผิวเปลือกสุกสีเขียว(G137A) เนื้อสีเหลืองเข้ม (Y11B) เนื้อละเอียด มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 39.3 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย อต.45 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.3 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 13 ซม. ยาว 19 ซม. รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง (YG 146 B) เนื้อสีเหลืองส้มอ่อน (YO21C) เนื้อละเอียดเหนียวปานกลาง มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 37.3 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อต.09 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.3 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 15 ซม. ยาว 17 ซม.รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียว(G137C) เนื้อสีเหลืองเข้ม (Y13B) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 33.1 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อต.03 มีน้ำหนักผลสุกเฉลี่ย 1.2 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 13 ซม. ยาว 19.2 ซม.รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียวย้อมเทา (GO165C) เนื้อสีเหลืองเทาอ่อน

(GY160B) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 34.8 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.18 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 1.1 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 13 ซม. ยาว 18 ซม. รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียวน้ำตาลเทา(GB199A) เนื้อสีเหลือง (Y4D) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 32.6 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.02 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 1.1 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 14.5 ซม. ยาว 20 ซม.รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามนูน สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(G152B) เนื้อสีเหลืองเข้ม (Y13B) เนื้อละเอียด มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 37.7 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.11 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 0.98 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 13 ซม. ยาว 16 ซม.รูปทรงไข่กลับ รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียวอ่อน (G143B) เนื้อสีเหลือง (Y9C) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 32.6 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.01 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 0.96กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 14 ซม. ยาว 15 ซม. รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามนูน สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(G152B) เนื้อสีเหลืองเข้ม (Y13B) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 37.7 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.17 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 0.90 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 13 ซม. ยาว 15 ซม. รูปทรงกลมรี รูปทรงหนามแหลม สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(YG152C) เนื้อสีเหลือง (YO15C)) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 38.7 องศาบริกซ์ รสชาติหวานมากกว่ามัน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อด.12 มีน้ำหนักผลสุก เฉลี่ย 0.61 กิโลกรัม ขนาดของผลเฉลี่ยกว้าง 10 ซม. ยาว 13.5 ซม.สีผิวเปลือกสุกสีเขียวเหลือง(YG146C) เนื้อสีเหลือง (Y3A) เนื้อละเอียดเหนียว มีกลิ่นปานกลาง มีเส้นใยเล็กน้อย ปริมาณน้ำในเนื้อน้อย มีเปอร์เซ็นต์ความหวานเฉลี่ย 31.9 องศาบริกซ์ รสชาติมันมากกว่าหวาน แหล่งปลูกอยู่ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการคัดเลือกสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีตามแหล่งปลูกต่างๆในเขตภาคเหนือตอนล่างพบสายต้นที่มีลักษณะดีเด่นหลายสายต้นโดยเฉพาะจังหวัดอุตรดิตถ์และสุโขทัย พบสายต้นที่ดีเด่นมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริเวณพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เชิงเขามีลักษณะเป็นป่าดิบแล้ง มีอุณหภูมิที่เหมาะสม ดินเป็นดินร่วนถึงร่วนเหนียวค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ทุเรียนจึงเจริญเติบโต และให้ผลผลิตดีทุกปี แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเขาสูงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมหรือวางแผนระบบการจัดการการให้น้ำได้โดยเฉพาะในปีที่ฝนทิ้งช่วง และฝนที่ไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้ผลผลิตทุเรียนไม่ได้อุณหภูมิเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาการจัดระบบการปลูกและขยายพันธุ์ทุเรียนพื้นเมือง

พันธุ์ดี ในสภาพพื้นที่ที่มีการจัดการได้ง่าย โดยเฉพาะสายต้นที่ดีเด่นเพื่อ ส่งเสริมให้เกษตรกรทุกภาคของประเทศปลูกมากยิ่งขึ้น

สรุปผลและคำแนะนำ

จากการสำรวจและคัดเลือกสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีในแหล่งปลูกที่สำคัญในพื้นที่เขตภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2554-2558 พบสายต้นดีเด่นในเขตพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 13 สายต้น, สุโขทัย จำนวน 2 สายต้น รวมทั้งหมด 15 สายต้น จำแนกออกเป็นสายต้นที่ดีเด่นที่สุดด้านผลผลิตมีคุณภาพรสชาติดี เนื้อละเอียดเหนียว สีเนื้อมีสีเหลือง ผลขนาดใหญ่ ขนาดผลเกิน 1.5 กก./ผล ได้จำนวน 5 สายต้น ได้แก่ อด.04, สท.04, อด.46, อด.19, อด.06 และสายต้นดีเด่นด้านผลผลิตมีคุณภาพรสชาติดี ขนาดผลเล็กถึงปานกลางขนาดไม่เกิน 1.5 กก./ผล ได้จำนวน 10 สายต้น ได้แก่ สท.09, อด.45, อด.09, อด.03, อด.18, อด.02, อด.11, อด.01, อด.17, อด.12 ซึ่งสายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีทั้งหมดที่คัดเลือกได้ เป็นสายต้นที่เหมาะสมในการแนะนำให้เกษตรกรแต่ละท้องถิ่นปลูกเป็นการค้า และเพื่อการอนุรักษ์ไม่ให้สูญพันธุ์ เนื่องจากผลการสำรวจพบว่าปัจจุบันนี้ต้นทุเรียนพื้นเมืองได้ถูกโค่นหรือทำการเปลี่ยนยอดไปเป็นทุเรียนพันธุ์การค้ามากขึ้นทำให้ลดปริมาณลงไปเป็นอย่างมาก

การนำไปใช้ประโยชน์

1. เป็นการอนุรักษ์สายต้นทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดีไม่ให้สูญพันธุ์
2. เกษตรกรสามารถนำสายต้นดีเด่นที่ผ่านการคัดเลือกไปปลูกขยายพันธุ์ได้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร.2541. การผลิตทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม Good Agricultural Practice(GAP). กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. หน้า 7-26

กรมวิชาการเกษตร.2547. เอกสารวิชาการทุเรียน.เอกสารวิชาการ ลำดับที่13/2547. กรมวิชาการ
เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 125 หน้า

มนัส ดาเกลี้ยง. 2545. พันธุ์ทุเรียนเมืองลับแล. เอกสารทางวิชาการ. คณะเกษตรศาสตร์และ
สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. 17 หน้า

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์. 2535. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ. เอกสารวิชาการประจำปี
กรมวิชาการเกษตร. หน้า 179-226.

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ สุขวัฒน์ จันทพรปรณิก เสริมสุข สลักเพชร. 2546. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 206 หน้า

ภาพลักษณะสายต้นดีเด่นด้านขนาดผลเกิน 1.5 กก./ผล

๐๓.๔๖

๐๓.๐๖

๐๓.19

๐๓.๐๔

ภาคผนวก

ตารางข้อมูลผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองพันธุ์ดี อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ อ.ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย

ที่	รหัส	นน. (กรัม)	ขนาด ทรงผล กว้าง (ซม.)	ยาว (ซม.)	จำนวน พู	สีเปลือกสุก	นน. เปลือก (กรัม)	นน. เนื้อ (กรัม)	ความ หนาเนื้อ (มม.)	สีเนื้อ	จน. เมล็ด	นน. เมล็ด (กรัม)	ขนาดเมล็ด		เมล็ด ดี	เมล็ด ตาย	สีของ เมล็ด	ความ หวาน (°brix)	รสชาติ (%ความชอบ)
													กว้าง (ซม.)	ยาว (ซม.)					
1	อต.04	2300	17.5	20.0	4	YG 152 A	1300	595	9.3	Y 13 C	12	155	2.6	4.1	7	5	GR 167 A	29.6	95
2	สท.04	2130	17.0	24.0	5	GB N199 D	1500	470	6.9	Y 10 D	13	170	2.4	4.2	6	7	O 26 A	27.1	90
3	อต.46	1950	15.0	18.0	5	GY 160 B	1070	540	8.0	GY 160 B	16	340	2.3	5.0	16	4	O 26 B	33.4	90
4	อต.19	1800	15.0	18.0	5	G N 138 C	880	410	5.3	YG 5 D	18	490	2.2	4.2	18	-	O N25 B	29.8	85
5	อต.06	1520	15.0	20.5	5	YG 146 C	1000	340	5.2	Y 13 B	6	200	2.5	4.1	5	1	O 26 A	35.3	85
6	สท.09	1320	15.0	19.0	5	G 137 A	660	435	8.6	Y 11 B	10	230	2.5	4.6	10	-	O 26 B	39.3	80
7	อต.45	1300	13.0	19.0	5	YG 146 C	450	370	8.0	GY 160 B	11	180	2.5	5.0	4	7	O 25 B	37.3	80
8	อต.09	1300	15.0	17.0	6	Y 7 B	680	329	5.9	Y 13 B	18	277	2.3	3.9	17	1	O 26 A	33.1	75
9	อต.03	1200	13.0	19.2	5	GO 165 G	700	400	10.0	GY 160 B	16	110	2.8	4.1	16	6	YO 22 A	34.8	75
10	อต.18	1160	13.0	18.0	5	GB 199 A	720	495	4.9	Y 4 D	13	140	2.3	4.0	7	6	O 25 B	32.6	75
11	อต.02	1140	14.5	20.0	5	YG 152 B	980	125	8.3	Y 13 B	3	45	2.0	3.2	1	2	O 26 B	37.7	70
12	อต.11	980	13.0	16.0	6	G 143 B	760	150	0.2	Y 9 C	8	70	2.1	5.4	3	5	YO 22 B	32.6	70
13	อต.01	960	14.0	15.0	5	YG 152 B	560	200	4.9	Y 13 B	10	245	2.6	4.9	7	3	O 26 B	37.7	70
14	อต.17	900	13.0	15.0	5	YG 152 C	500	450	5.2	YO 15 C	6	110	3.5	5.5	3	3	O 24 A	38.7	65
15	อต.12	610	10.0	13.5	5	YG 146 C	500	100	13.8	Y 3 A	5	25	1.0	2.2	-	5	O 24 A	31.9	65

หมายเหตุ : คอลัมน์รสชาติ หมายถึง ผลการประเมินจากผู้ชิม 20 ราย ที่ให้คะแนนในเปอร์เซ็นต์ที่แตกต่างกัน